

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
MAREK NIECHCIAŁ**

[WERSJA JAWNA]

Bydgoszcz, dnia 22 grudnia 2017 r.

Znak: RBG-610-514/16/MB-Sz

DECYZJA NR RBG - 9/2017

- I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 229 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 - po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów -

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie **Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie** polegające na nieprzekazywaniu konsumentom na trwałym nośniku przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1497, ze zm.) na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 28 kwietnia 2016 r.**

- II. Na podstawie art. 26 ust. 2 w związku z art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. poz. 2017 r., poz. 229 ze zm.) oraz art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów -

nakłada się na **Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie** obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez złożenie w terminie 30 (trzydziestu) dni od dnia uprawomocnienia niniejszej decyzji, przez okres 2 (dwóch) miesięcy, na koszt tego przedsiębiorcy, na jego stronie internetowej, która na dzień wydania niniejszej decyzji mieści się pod adresem www.wonga.pl :

- 1) jednokrotnego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 22 grudnia 2017 r. nr RBG-9/2017 Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieprzekazywaniu konsumentom na trwałym nośniku przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1497, ze zm.)

Sprawę prowadziła:

Marta Burnecka-Szczepańska - główny specjalista

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Delegatura w Bydgoszczy
ul. Długa 47 85-034 Bydgoszcz

tel. 52 345- 56- 44 faks 52 345-56-17
bydgoszcz@uokik.gov.pl www.uokik.gov.pl

na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i zaniechała jej stosowania z dniem 28 kwietnia 2016 r. Decyzja Prezesa UOKiK nr RBG-9/2017 z dnia 22 grudnia 2017 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl”,

w następujący sposób:

[1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

[2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

[3] czcionką pogrubioną (bold) fragment: „*Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieprzekazywaniu konsumentom na trwałym nośniku przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim*”,

[4] w górnej części strony głównej domeny www.wonga.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

[5] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

[6] fragment: „*Decyzja Prezesa UOKiK nr RBG-9/2017*” będzie stanowić hipertączę prowadzące do strony internetowej https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf.

- III. Na podstawie art. 77 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 229, ze zm.) w zw. z art. 80 tej ustawy oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ww. ustawy, a także na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1257; dalej: k.p.a.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów -

obciąża się **Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie** kosztami opisanego w punkcie I sentencji postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w kwocie 28 zł (słownie: dwadzieścia osiem złotych) i zobowiązuje się **Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie** do ich zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK lub organ ochrony konsumentów) w dniu 6 lipca 2015 r. - postanowieniem Nr RBG-124/2015, na skutek monitorowania rynku usług kredytu konsumenckiego wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy na skutek działań przedsiębiorców udzielających pożyczek na podstawie ramowych umów pożyczek i na podstawie umów o kredyt odnawialny nastąpiło naruszenie przepisów uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz ustalenie czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach. W ramach niniejszego postępowania kontrolą została objęta m.in. Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej: Wonga, Spółka lub przedsiębiorca). Prezes UOKiK w toku ww. postępowania dokonał m.in. analizy procesu udzielania konsumentom pożyczek oraz dokonał analizy Umów Ramowych wraz z załącznikami - Tabelą Kosztów, Wzorem oświadczenia o odstąpieniu od Umowy Ramowej, wzorem oświadczenia o odstąpieniu od kolejnej Wpłaty.

Przeprowadzona analiza pozwoliła Prezesowi UOKiK stwierdzić, że przedsiębiorca może stosować praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Mając powyższe na uwadze - postanowieniem nr RBG-89/2016 z dnia 27 grudnia 2016 r. (dalej: Postanowienie) - organ ochrony konsumentów wszczął z urzędu postępowanie w sprawie stosowania przez Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na nieprzekazywaniu konsumentom na trwałym nośniku przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1497, ze zm.) na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co może naruszać przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jednocześnie Prezes UOKiK wezwał przedsiębiorcę do ustosunkowania się do przedstawionych zarzutów.

Przedsiębiorca w odpowiedzi na wezwanie do ustosunkowania się do zarzutów przedstawionych w Postanowieniu, poinformował, iż nie podziela zasadności podniesionego zarzutu oraz argumentacji przytoczonej w ww. postanowieniu, niemniej jednak pozostaje otwarty na prowadzenie dialogu z Prezesem UOKiK, w związku z czym wystąpił z prośbą o umożliwienie spotkania celem omówienia okoliczności istotnych dla postępowania oraz przedstawienia zobowiązania Spółki.

Wonga wskazała, iż stosownie do art. 3 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim, który implementuje art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki (dalej: Dyrektywa): „za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

- 1) umowę pożyczki;
- 2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego;
- 3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;
- 4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia,

5) umowę o kredyt odnawialny."

W ocenie Wonga, przez umowę o kredyt odnawialny należy rozumieć każdą umowę o kredyt konsumencki zawartą na czas nieoznaczony. Przedsiębiorca zauważa, iż art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy o kredycie konsumenckim powieliła błędne nazewnictwo, znajdujące się w art. 13 polskiej wersji Dyrektywy, na skutek błędnego tłumaczenia Dyrektywy na język polski. Inne wersje językowe powołanego powyżej punktu Dyrektywy (np. franc.: „*contrats de credit à durée indéterminée*”, niem. „*unbefristete Kreditverträge*”) jednoznacznie wskazują, że chodzi o umowę o kredyt konsumencki zawartą na czas nieoznaczony. Wonga zauważa, iż umowy przez nią podpisywane zawierane są na czas nieoznaczony, kreują jeden stosunek prawny między Spółką a konsumentem, na mocy którego konsumentowi udostępniana była odnawialna linia pożyczki, w ramach wskazanych limitów. Limit wypłat miał charakter odnawialny (nie wygasł). Spółka wskazała również, iż w okresie obowiązywania Umowy konsument mógł wielokrotnie dokonywać wypłat i spłat. Po dokonaniu spłaty środki dostępne w ramach limitu były dostępne dla dokonywania ponownych wypłat w ramach limitu, a Umowa nie wygasła, lecz trwała nadal. Bez zawarcia Umowy konsument nie miał możliwości wnioskowania o dokonanie ani pierwszej, ani kolejnej wypłaty. Natomiast brak drugiej lub kolejnej wypłaty nie powodował rozwiązania Umowy. Ponadto konsument miał możliwość zarówno odstąpienia od, jak i wypowiedzenia Umowy bez podania przyczyny.

Spółka wskazała, iż bez znaczenia dla oceny charakteru Umowy, jako kredytu odnawialnego, pozostaje okoliczność, że Spółka przed dokonaniem wypłaty badała zdolność kredytową konsumenta. Bieżąca weryfikacja zdolności kredytowej konsumenta wynikała nie tylko z konieczności dbałości o własne bezpieczeństwo finansowe, ale miała również na celu dbałość o interesy samego konsumenta, zabezpieczając go przed ryzykiem popadnięcia w zadłużenie, którego nie będzie w stanie spłacić. Umowa jest umową zawieraną na czas nieoznaczony, a to powoduje, że w czasie jej trwania może dojść do istotnej zmiany w zakresie zdolności kredytowej konsumenta. Czas weryfikacji wniosku klienta o udzielenie kolejnej wypłaty, w tym ocena jego zdolności kredytowej, trwał średnio między 5 a 10 sekund.

Ponadto Spółka wskazała, iż na kwalifikację Umowy jako kredytu odnawialnego nie ma również wpływu fakt, że konsumentom przysługiwało prawo bezkosztowego odstąpienia od poszczególnych wypłat. Przyznanie konsumentom takiego uprawnienia znajduje uzasadnienie w zasadzie swobody umów oraz jest wyrazem prokonsumenckiego podejścia Spółki do swoich klientów.

Z powyższego Spółka wywodzi, iż spełniała wymogi określone w art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim. Spółka bowiem przekazywała konsumentom dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim na trwałym nośniku, na formularzu informacyjnym dotyczącym umowy o kredyt konsumencki przed jej zawarciem, tj. przed zawarciem Umowy. Każda kolejna wypłata nie wiązała się z koniecznością zawarcia nowej umowy, a zatem Spółka nie była zobowiązana do wypełniania powyższego obowiązku przed dokonaniem poszczególnych wypłat.

Dodatkowo Wonga wskazała, iż formularz informacyjny zawierał informacje dotyczące zarówno pierwszej, jak i kolejnych wypłat. Przy czym informacje dotyczące kolejnych wypłat zostały w nim zaadresowane w takim zakresie, w jakim były one Spółce znane bezpośrednio przed zawarciem Umowy. Powyższe podyktowane było tym, że na mocy Umowy konsument mógł zażądać od Spółki kolejnej wypłaty w tej samej lub innej kwocie niż pierwsza wypłata (w ramach limitu). Wonga twierdzi, iż zakres informacji dotyczących kolejnych wypłat, jakimi dysponowała Spółka przed zawarciem Umowy Ramowej, był ograniczony. Spółka wskazała, iż taka konstrukcja formularza informacyjnego znajduje uzasadnienie w samej ustawie o kredycie konsumenckim. Jak wynika z art. 13 ust. 1 pkt 10 tej ustawy, kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed

zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi, na trwałym nośniku, „w odpowiednich przypadkach informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy (...)”.

Przedsiębiorca wskazał, iż konsument był informowany o cechach świadczonych przez Spółkę usług zarówno przed zawarciem Umowy, jak i na etapie poprzedzającym kolejne wypłaty. W ocenie Wonga wszystkie informacje były prezentowane konsumentowi w sposób czytelny i jednoznaczny i nie pozwalały na przyjęcie dowolnej interpretacji w zakresie warunków wypłaty.

Ponadto Wonga wskazała, iż konsument na samym początku procesu aplikacyjnego online (przed złożeniem wniosku o dokonanie wypłaty w ramach Umowy), poprzez ustawienie tzw. suwaków na stronie internetowej odpowiedniej (żądaney) kwoty oraz liczby dni określających czas spłaty poznawał koszt wypłaty. Natomiast przed złożeniem wniosku online o dokonanie kolejnej wypłaty w ramach Umowy, funkcjonalność systemu Spółki zapewniała, że konsument otrzymywał od Spółki komunikat zawierający podsumowanie warunków kolejnej wypłaty obejmujący takie informacje jak np.: całkowita kwota wypłaty, okres kredytowania, wysokość miesięcznej raty, całkowita kwota do spłaty, wysokość prowizji, termin spłaty (a w przypadku pożyczki ratalnej - harmonogram spłaty poszczególnych rat). Zdaniem Spółki, powyższe informacje w sposób adekwatny do kanału świadczonych usług umożliwiały konsumentowi dokładne zapoznanie się z warunkami kolejnej wypłaty, podjęcie świadomej decyzji, co do jej żądania oraz porównanie ofert różnych kredytodawców.

Dodatkowo, po dokonaniu każdej wypłaty konsument otrzymywał na swój adres e-mail potwierdzenie wypłaty, zawierające takie informacje jak np.: kwota wypłaty, dzień wypłaty, okres i termin spłaty (a w przypadku pożyczki ratalnej - harmonogram spłaty poszczególnych rat), stopa oprocentowania wypłaty, RRSO, kwota prowizji, całkowity koszt wypłaty, całkowita kwota do zapłaty. Informacje przekazywane w ramach potwierdzenia wypłaty pozwalały konsumentom między innymi na ponowne skonfrontowanie parametrów wypłaty z parametrami innych ofert dostępnych na rynku. Spółka zauważyła, że jeśli konsument po udzieleniu mu kolejnej wypłaty znalazł korzystniejszą dla siebie ofertę mógł skorzystać z przysługującego mu prawa do bezkosztowego odstąpienia od wypłaty, o czym był informowany.

Wonga wskazała również, iż w procesie przyznawania konsumentom kolejnych wypłat konsument mógł skorzystać z dodatkowej funkcjonalności w serwisie internetowym Spółki, jaką jest czat ze specjalnie dedykowanym personelem Spółki, jak również mógł skorzystać z infolinii Spółki lub zadać Spółce pytanie drogą mailową.

Dodatkowo, jak wskazuje Wonga, przed zawarciem Umowy, wraz formularzem informacyjnym, konsument otrzymywał również tabele kosztów odnoszące się do pożyczek krótkoterminowych i ratalnych, obejmujące zestandaryzowane informacje dotyczące kosztów zarówno pierwszej jak i kolejnych wypłat, które były dla konsumenta dodatkowym źródłem informacji o ich warunkach. W szczególności z informacji zawartych w przedmiotowych tabelach wyraźnie wynikało, że jedynym kosztem terminowo spłacanej wypłaty jest prowizja.

W dniu 27 lutego 2017 r. odbyło się w siedzibie Delegatury UOKiK w Bydgoszczy spotkanie przedstawicieli UOKiK z przedstawicielami Spółki, o co wnioskowano w piśmie z dnia 31 stycznia 2017 r. Na spotkaniu zostały omówione kwestie związane z zarzutem stawianym Wonga, poruszona została również sprawa ewentualnego zobowiązania przedsiębiorcy.

Pismem z dnia 8 maja 2017 r. Wonga przedłożyła propozycje zobowiązania. Spółka

zapropowała, że zobowiąże się do:

- 1.1 przygotowania oraz udostępnienia w ramach serwisu internetowego o nazwie Kapitalni.org - prowadzonego przez Spółkę i znajdującego się pod adresem www.kapitalni.org - audiowizualnego materiału edukacyjnego dotyczącego obowiązków informacyjnych spoczywających na kredytodawcy wobec konsumenta przed zawarciem z nim umowy o kredyt konsumencki, w tym tematyki dotyczącej formularza informacyjnego, który kredytodawca jest zobowiązany przekazać kredytobiorcy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki. Treść materiału będzie uwzględniać obowiązujące przepisy prawa, jak również treść publikacji dotyczącej obowiązków informacyjnych kredytodawcy oraz uprawnień konsumenta, która stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego pisma. Celem materiału edukacyjnego będzie m.in. zwrócenie konsumentom uwagi na to jak w praktyce wykorzystywać informacje zawarte w formularzu informacyjnym, a w szczególności jak na podstawie tego formularza dokonywać porównania warunków kredytu konsumenckiego oferowanego przez instytucje finansowe. Treść materiału zostanie skonsultowana przez Spółkę z Prezesem UOKiK - o ile Prezes UOKiK uwzględni wniosek Spółki o wydanie w niniejszej sprawie decyzji zobowiązującej w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - jeszcze przed wydaniem takiej decyzji;
- 1.2 zaoferowania klientom Wonga.pl, którzy:
 - (a) zawarli ze Spółką Ramową Umowę Pożyczki przed dniem 29 kwietnia 2016 r.;
 - (b) zapoznali się z materiałem edukacyjnym, o którym mowa w punkcie 1.1 powyżej oraz
 - (c) zaliczyli test sprawdzający wiedzę pozyskaną na podstawie materiału edukacyjnego, o którym mowa w punkcie 1.1 powyżej, udostępniony w ramach Platformy edukacyjnej, bonifikaty w postaci jednorazowej obniżki w wysokości 20 zł (słownie: dwadzieścia złotych) w spłacie wypłaty, o którą zawnioskują w Wonga.pl w okresie 12 miesięcy od dnia bezpośrednio następującego po dniu uprawomocnienia się Decyzji zobowiązującej. Bonifikata ta stanowiłaby dodatkową korzyść (ekonomiczną) tych klientów. Treść testu oraz warunki jego zaliczenia zostaną skonsultowane przez Spółkę z Prezesem UOKiK przed wydaniem przez Prezesa UOKiK Decyzji zobowiązującej; oraz
- 1.3 przeznaczenia kwoty 75.000,00 zł (słownie: siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych) na promocję Platformy edukacyjnej, o której mowa w punkcie 1.1 powyżej oraz przeznaczenia kwoty 15.000,00 zł (słownie: piętnaście tysięcy złotych) na promocję audiowizualnego materiału edukacyjnego, o którym mowa w punkcie 1.1 i wydatkowania powyższych kwot na wskazane cele w terminie nie dłuższym niż 24 miesiące od dnia bezpośrednio następującego po dniu uprawomocnienia się Decyzji zobowiązującej; a także
- 1.4 opublikowania na głównej stronie internetowej Spółki znajdującej się pod adresem: www.wonga.pl odnośnika do treści Decyzji zobowiązującej w terminie 30 dni od dnia bezpośrednio następującego po dniu uprawomocnienia się Decyzji zobowiązującej oraz utrzymywania tego odnośnika na przedmiotowej stronie internetowej przez okres 3 (słownie: trzech) miesięcy od daty jego zamieszczenia,

Spółka wyraziła gotowość do podjęcia powyższych zobowiązań w terminie 30 dni od dnia bezpośrednio następującego po dniu uprawomocnienia się Decyzji zobowiązującej (z zastrzeżeniem 24-miesięcznego terminu określonego w punkcie 1.3 powyżej) i do poinformowania Prezesa UOKiK o podjętych działaniach poprzez złożenie sprawozdania z wykonanych działań w terminie wskazanym przez Prezesa UOKiK.

(dowód: pismo Wonga.pl z dnia 8 maja 2017 r., karta: 402-423)

Ponadto w piśmie z dnia 8 maja 2017 r. Wonga uzupełniła swoje stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 31 stycznia 2017 r. Wskazała, iż konstrukcja umów (tj. Ramowych Umów Pożyczki) zawieranych przez Spółkę z konsumentami znajduje uzasadnienie w samej ustawie o kredycie konsumenckim. W punkcie 4 podpunkcie 5 załącznika nr 4 do ustawy o kredycie konsumenckim, określającym sposób obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, ustawodawca wskazał, że przy obliczaniu rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania „w przypadku kredytu, innego niż w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, podlegającego pełnej spłacie w ciągu jakiegoś okresu lub po jego zakończeniu i w ramach którego, po dokonaniu spłaty, istnieje możliwość dokonania ponownej wypłaty, gdy umowa o kredyt ten zawarta została na czas nieokreślony, zakłada się, że: (...)”. W ocenie Spółki, wyżej wskazany fragment załącznika nr 4 do ustawy o kredycie konsumenckim jednoznacznie przemawia za tym, że w pojęciu kredytu odnawialnego mieści się formuła umów zawieranych przez Spółkę z konsumentami.

Wonga powołała się również na wyrok Sądu Najwyższego (dalej: SN) z dnia 2 lutego 2017 r., sygn. akt I CSK 203/163, który dotyczył kredytu konsumenckiego udzielonego w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym na odmiennych warunkach od tych określonych w Umowie. Jak wskazał przedsiębiorca, umowa kredytu odnawialnego, do której odnosi się SN w powyższym wyroku była umową zawartą na czas oznaczony, podczas gdy Umowy oferowane przez Spółkę są umowami zawieranymi na czas nieoznaczony. Co więcej, w rozpatrywanej przez SN sprawie kredyt odnawialny był obsługiwany w ramach rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, co pozwalało bankowi na bieżąco weryfikować zdolność kredytową kredytobiorcy (choćby poprzez monitorowanie wysokości salda w poszczególnych miesiącach rozliczeniowych). To właśnie dlatego w komentowanym wyroku bank zawierał z konsumentami po raz pierwszy umowę na okres 12 miesięcy, ale „z przewidzeniem, że jeżeli nic nadzwyczajnego się nie wydarzy, zwłaszcza odnośnie do zdolności kredytowej kredytobiorcy, to umowa ta ulegnie przedłużeniu”. Natomiast w przeciwieństwie do banków zawierających umowy o kredyt odnawialny w ramach rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, Spółka nie ma możliwości stałego monitorowania zdolności kredytowej klientów, co z uwagi na bezpieczeństwo finansowe Spółki nie pozwala jej na korzystanie z formuły automatycznego przedłużania kolejnych umów oraz wymusza konieczność dokonywania weryfikacji zdolności kredytowej konsumentów przed dokonaniem przez Spółkę poszczególnych wypłat.

W ocenie Wonga bez znaczenia dla oceny charakteru Umowy, jako kredytu odnawialnego, pozostaje bieżąca weryfikacja zdolności kredytowej konsumentów przed dokonaniem przez Spółkę poszczególnych wypłat. W celu uzupełnienia przedstawionej już argumentacji Spółka wskazała, że takie działanie z jej strony jest nie tylko zgodne z Dyrektywą, ale jest także z punktu widzenia tego aktu prawnego zabiegiem pożądanym. Zgodnie z motywem 26 preambuły Dyrektywy: „na kredytodawcach powinien spoczywać obowiązek sprawdzania zdolności kredytowej każdego z konsumentów. W tym celu kredytodawcom należy umożliwić wykorzystywanie informacji udzielonych im przez konsumenta nie tylko w chwili przygotowywania danej umowy o kredyt, ale także uzyskanych w trakcie długotrwałych stosunków handlowych”.

Z powyższego Spółka wywodzi, iż spełniała wymogi określone w art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim. Spółka, bowiem przekazywała konsumentom dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim na trwałym nośniku, na formularzu informacyjnym dotyczącym umowy o kredyt konsumencki przed jej zawarciem, tj. przed zawarciem Umowy. Każda kolejna wypłata nie wiązała się z koniecznością zawarcia nowej umowy, a zatem Spółka nie była zobowiązana do wypełniania powyższego obowiązku przed dokonaniem poszczególnych wypłat.

Ponadto Wonga powołała się na przepis art. 40 ustawy o kredycie konsumenckim, w którym ustawodawca odnosi się do kwestii zmiany kwoty kredytu. Z powyższego przepisu

wynika, że zmiana tak istotnego parametru umowy kredytu, jakim jest kwota kredytu (który wpływa chociażby na takie warunki kredytu jak całkowita kwota kredytu czy rzeczywista roczna stopa oprocentowania) nie jest postrzegana jako zawarcie nowego stosunku prawnego, ani nie jest obwarowana koniecznością ponowienia obowiązków przedkontraktowych z ustawy o kredycie konsumenckim, w tym obowiązków informacyjnych wynikających z art. 13 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim. Jedynie w art. 40 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim znajduje się zobowiązanie do przeprowadzenia ponownej oceny ryzyka i to tylko w przypadku znacznego zwiększenia całkowitej kwoty kredytu. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Spółka stwierdza *per analogia legis* – że skoro z przepisu art. 40 ustawy o kredycie konsumenckim nie wynika, aby zmiana umowy kredytowej w zakresie tak kluczowego parametru umowy kredytu jakim jest kwota kredytu miała być postrzegana jako zawarcie nowej umowy kredytowej w rozumieniu tej ustawy, to tym samym dokonywanie kolejnych wypłat w różnej wysokości w ramach Umowy nie powinno być kwalifikowane jako nawiązanie odrębnego stosunku prawnego, a zatem nie powinno podlegać takiemu samemu reżimowi prawnemu jak zawarcie nowej umowy kredytu konsumenckiego.

Pismem z dnia 25 września 2017 r. wystosowano do przedsiębiorcy szczegółowe uzasadnienie zarzutów. Spółka w odpowiedzi na powyższe pismo co do zasady podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Prezes UOKiK zawiadomił Spółkę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy (pismo z dnia 9 listopada 2017 r.). Przedsiębiorca nie skorzystał z tej możliwości.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie zebranych w toku postępowania dokumentów organ ochrony konsumentów ustalił, iż Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej: Spółka, Wonga, przedsiębiorca) w dniu 27 lutego 2012 r. została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000412352. Przedmiotem działalności Spółki są m.in. pozostałe formy udzielania kredytów, pozostała finansowa działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.

(dowód: wydruk z Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego, karta: 383-385)

Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy kredytu konsumenckiego na odległość za pośrednictwem portalu internetowego www.wonga.pl. Konsument tworzy na ww. portalu indywidualne konto, za pomocą którego może składać wnioski o udzielenie pożyczki - pierwszej i kolejnych. Wonga do zawierania umów kredytu konsumenckiego posługiwała się od dnia 9 września 2014 r. wzorcem umownym Ramowa Umowa Pożyczki (dalej: Umowa Ramowa) wraz załącznikami: Regulaminem udzielania i obsługi wypłat przez Wonga.pl Sp. z o.o. (dalej: Regulamin), Tabelą kosztów dla pożyczek krótkoterminowych, Tabelą kosztów dla pożyczek ratalnych, Oświadczeniem o odstąpieniu od Ramowej Umowy Pożyczki, Oświadczeniem o odstąpieniu od kolejnej wypłaty. Umowa Ramowa zawierana jest na czas nieokreślony.

(dowód: pismo Wonga.pl Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie z dnia 12 stycznia 2016 r., karta: 7-10; Ramowa Umowa Pożyczki, Regulamin udzielania i obsługi wypłat przez Wonga.pl Sp. z o.o., Tabela kosztów dla pożyczek krótkoterminowych, Tabela kosztów dla pożyczek ratalnych, Oświadczeniem o odstąpieniu od Ramowej Umowy Pożyczki, Oświadczenie o odstąpieniu od kolejnej wypłaty, karta: 35-46)

W lutym 2016 r. w celu dostosowania się do planowanych zmian w przepisach ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1497, ze zm. dalej: ustawa o kredycie konsumenckim) wprowadzonych ustawą

z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1357) Wonga wprowadziła stosowne zmiany, które nie miały wpływu na praktykę kwestionowaną w niniejszym postępowaniu.

(dowód: pismo Wonga.pl z dnia 6 czerwca 2016 r., karta: 334-357)

Zgodnie z treścią Umowy Ramowej (dalej: Umowa), Spółka udostępnia konsumentom odnawialną linię pożyczki. Przedsiębiorca udziela pierwszej wypłaty w wysokości od 50 zł do 750 zł na okres do 60 dni (tzw. „Pierwsza Wypłata”). Kolejna wypłata może być również udzielona na okres do 60 dni. W przypadku spłaty pierwszej i kolejnych wypłat kwota dostępnej linii pożyczki może stopniowo wzrastać do maksymalnej wysokości 2500 zł (tzw. „Dostępny Limit”). Pożyczki udzielane do 60 dni przedsiębiorca określa mianem „Pożyczki Krótkoterminowej”. Po pierwszej spłacie możliwe jest uzyskanie tzw. Pożyczki Ratalnej spłacanej w 2-12 ratach, w wysokości od 100 zł do 1600 zł. Pożyczka Ratalna może być udzielona na okres do 12 miesięcy. Zarówno Pożyczka ratalna, jak i Pożyczka Krótkoterminowa nazywana jest przez Spółkę „Wypłatą”. W okresie obowiązywania Umowy Ramowej konsument może wielokrotnie dokonywać Wypłat i spłat. Po dokonaniu przez konsumenta spłaty, środki w ramach Dostępnego Limitu są dostępne dla dokonywania ponownych Wypłat.

(dowód: Ramowa Umowa Pożyczki, Regulamin udzielania i obsługi wypłat przez Wonga.pl Sp. z o.o., karta: 35-43)

Wypłata w ramach Dostępnego Limitu jest każdorazowo uzależniona od pozytywnego wyniku badania zdolności kredytowej konsumenta. W przypadku wystąpienia jakichkolwiek problemów z dokonywaniem wypłat lub spłat przez kredytobiorcę, Wonga zastrzega sobie prawo zmniejszenia Dostępnego Limitu albo utrzymania go na dotychczasowym poziomie. Zdolność kredytowa konsumenta badana jest także dla Dostępnego Limitu. Wonga udostępniała konsumentom na trwałym nośniku (w formacie pdf) formularz informacyjny wyłącznie przed podpisaniem Umowy Ramowej. Formularz informacyjny zawiera głównie dane dotyczące Dostępnego Limitu oraz Pierwszej Wypłaty. W szczególności konsument informowany jest o: całkowitej kwocie pożyczki dotyczącej Dostępnego Limitu oraz Pierwszej Wypłaty, czasie obowiązywania Umowy Ramowej i okresie spłaty Pierwszej Pożyczki, całkowitej kwocie do zapłaty przez konsumenta dotyczącej Pierwszej Wypłaty, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania dla Dostępnego Limitu i dla Pierwszej Wypłaty, kosztach prowizji przy Pierwszej Wypłacie. Ponadto Formularz Informacyjny wskazuje m.in. na termin i sposób dokonywania przez Spółkę kolejnych Wypłat, stopę oprocentowania Wypłat, skutkach braku płatności.

(dowód: pismo Wonga.pl z dnia 11 stycznia 2016 r., karta: 250-256, Formularz Informacyjny, karta: 30-34)

Konsument przed zawarciem Umowy Ramowej, oprócz ww. Formularza Informacyjnego otrzymuje projekt Umowy Ramowej, Regulamin udzielania i obsługi świadczeń przez Wonga.pl Sp. z o.o., Tabele Kosztów, Wzór oświadczenia o odstąpieniu od Umowy Ramowej, wzór oświadczenia o odstąpieniu od kolejnej Wypłaty. Po każdej udzielonej Wypłacie, konsument na swój adres mailowy otrzymuje „Potwierdzenie wypłaty” zawierające m.in. oznaczenie stron, kwotę Wypłaty, dzień Wypłaty, okres spłaty, termin spłaty, stopę oprocentowania Wypłaty, RRSO, kwotę prowizji, całkowity koszt Wypłaty, całkowitą kwotę do zapłaty.

(dowód: pismo Wonga.pl 11 stycznia 2016 r., karta: 250-256, Potwierdzenie Wypłaty karta: 257-258)

W przypadku kiedy konsument ma zamiar skorzystać z drugiej pożyczki, loguje się na swoje konto i za pomocą suwaków zaznacza, jaka kwota i jaki czas kredytowania go interesuje. Konsument przed złożeniem wniosku i jego weryfikacji przez Wonga, otrzymuje komunikat pt. „Podsumowanie”, zawierające: kwotę pożyczki, kwotę prowizji

i kwotę do spłaty, termin spłaty. Komunikat nie posiada opcji pozwalającej konsumentowi na zapisanie lub wydrukowanie podanych informacji. Po złożeniu przez konsumenta wniosku o udzielenie pożyczki, jego weryfikacji przez Spółkę oraz dokonaniu wypłaty, konsument otrzymuje na swój adres mailowy „Potwierdzenie wypłaty”, tak jak ma to miejsce przy pierwszej Wypłacie.

(dowód: pismo Wonga.pl 11 stycznia 2016 r., karta: 250-256, Potwierdzenie Wypłaty karta: 257-258)

Proces wnioskowania i udzielania kolejnych pożyczek poprzez profil klienta wygląda identycznie. Przedsiębiorca nie zawiera z konsumentami odrębnych umów dotyczących kolejnych wypłat i nie przedkłada formularzy informacyjnych przed kolejnymi wypłatami. Jedyną umową podpisywaną z konsumentami jest Umowa Ramowa. W dniu 28 kwietnia 2016 r. Wonga wdrożyła w swoim systemie funkcjonalność, zgodnie z którą przed zawnioskowaniem przez konsumenta o kolejną wypłatę otrzymuje on na swój adres e-mail formularz informacyjny na trwałym nośniku (plik word).

(dowód: pismo Wonga.pl z dnia 8 maja 2017 r., karta: 402-408, wydruk zrzutów ekranu prezentująca proces udzielania kolejnej pożyczki po wprowadzeniu ww. funkcjonalności systemu, karta: 428-439)

Przedsiębiorca przy pierwszej wypłacie pobiera opłatę w wysokości 10 zł, przy drugiej i kolejnej (Pożyczce Krótkoterminowej) od 1% do 40% kwoty wypłaty w zależności od: długości okresu wypłaty, informacji uzyskanej na temat konsumenta w Biurze Informacji Kredytowej S.A. (BIK), historii współpracy z Wonga. Im lepsza ocena punktowa BIK, tym niższa prowizja. W przypadku wypłaty w ramach Pożyczki Ratalnej, prowizja za wypłatę wynosi od 15% do 85% kwoty wypłaty i również zależy od: długości okresu wypłaty, informacji uzyskanej na temat konsumenta w Biurze Informacji Kredytowej S.A. (BIK), historii współpracy z Wonga.

(dowód: Tabela kosztów dla pożyczek krótkoterminowych, Tabela kosztów dla pożyczek ratalnych, karta: 44-45)

Mając na względzie powyższe ustalenia faktyczne, Prezes UOKiK zważył co następuje:

Interes publiczny

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa UOKiK jest prowadzona w interesie publicznym. Ingerencja organu ma na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa UOKiK do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.

W opinii Prezesa UOKiK, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, gdyż wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli, są lub mogą stać się kontrahentami przedsiębiorcy, zawierając umowę pożyczki. Działania przedsiębiorcy nie dotyczą interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, ale kręgu konsumentów - jej obecnych i przyszłych kontrahentów, których sytuacja jest identyczna. Naruszenie interesu publicznoprawnego przejawia się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów.

Ad I

W świetle przepisu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką określoną w wyżej wymienionym przepisie należy dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia trzech przesłanek, którymi są:

- **działania przedsiębiorcy,**
- **bezprawność tych działań,**
- **naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.**

Działania przedsiębiorcy

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie tej jest mowa o przedsiębiorcy, należy rozumieć przez to w pierwszej kolejności przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm.). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Działalność Spółki polegająca na zawieraniu umów o kredyt konsumencki spełnia kryteria działalności gospodarczej, o jakich mowa w ww. przepisach. Jest to bowiem działalność wykonywana w sposób stały, powtarzalny oraz zarobkowy.

Mając powyższe na uwadze uznać należy, iż Wonga - prowadząc działalność gospodarczą jako osoba prawna - jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym, jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działania przedsiębiorcy

Bezprawność w rozumieniu art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polega na zachowaniu przedsiębiorcy - w postaci działania, jak również zaniechania - które jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym lub dobrymi obyczajami. Bezprawność jest przy tym obiektywnym czynnikiem, nie jest zależna od winy oraz jej stopnia. Bez znaczenia pozostaje także świadomość przedsiębiorcy odnośnie istnienia naruszeń lub wystąpienia szkody.

W ocenie Prezesa UOKiK, Wonga stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na nieprzekazywaniu konsumentom na trwałym nośniku przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego wbrew dyspozycji art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2, na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy. Przepis art. 13 ust. 1 ww. ustawy stanowi natomiast, iż kredytodawca lub pośrednik kredytowy przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany podać konsumentowi, na trwałym nośniku:

- 1) imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
- 2) rodzaj kredytu;
- 3) czas obowiązywania umowy;
- 4) stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
- 5) całkowitą kwotę kredytu;
- 6) terminy i sposób wypłaty kredytu;
- 7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta;
- 8) zasady i terminy spłaty kredytu oraz w odpowiednich przypadkach kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy;
- 9) informację dotyczącą obowiązku zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia;
- 10) w odpowiednich przypadkach informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- 11) informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile wystąpią;
- 12) informację o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- 13) informację o skutkach braku płatności;
- 14) w odpowiednich przypadkach informację o wymaganych zabezpieczeniach kredytu konsumenckiego;
- 15) informację o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy;
- 16) informację o prawie konsumenta do spłaty kredytu przed terminem;
- 17) informację o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za spłatę kredytu przed terminem oraz zasady jej ustalania;
- 18) informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnej informacji na temat wyników przeprowadzonej w celu oceny zdolności kredytowej weryfikacji w bazie danych;
- 19) informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnego projektu umowy, na warunkach określonych w art. 12;
- 20) w odpowiednich przypadkach informację o terminie, w którym kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest związany informacjami, które przekazał konsumentowi.

Celem przywołanych wyżej przepisów ustawy o kredycie konsumenckim jest zapewnienie konsumentowi informacji, które pozwolą mu na porównanie ofert kredytowych różnych kredytodawców i wybranie oferty najkorzystniejszej dla siebie. Przepisy te formułują obowiązek kredytodawcy i nie pozostawiają marginesu swobody w tym zakresie. Uznaje się, iż informacje te powinny zostać doręczone konsumentowi z odpowiednim wyprzedzeniem przed zawarciem umowy, tak aby konsument dysponował wystarczającym czasem do namysłu i porównania ofert kredytowych¹.

Z informacji przedstawionych przez Spółkę, wynika, iż udostępniała formularz informacyjny wyłącznie przed podpisaniem Umowy Ramowej. Przedkładany konsumentom formularz dotyczył głównie Dostępnego Limitu oraz Pierwszej Wyплаты. Każda kolejna Wyплата według Wonga nie wiąże się z koniecznością podpisania nowej umowy, a tym samym nie jest prezentowany formularz informacyjny. Prezes UOKiK zauważa, iż z zapisów Umowy Ramowej stosowanej przez Wonga wynika, iż kolejne wypłaty dokonywane są zawsze wyłącznie po zbadaniu zdolności kredytowej konsumenta, nie ma możliwości automatycznej wypłaty w ramach przyznanego mu limitu. Ponadto konsument musi przejść za każdym razem jednakową procedurę, tzn. poprzez swój profil na stronie internetowej www.wonga.pl konsument, czy to przy pierwszej czy przy kolejnych wypłatach, najpierw ustala kwotę pożyczki za pomocą suwaków i poddaje się procedurze weryfikacyjnej. Wnioskowanie o pierwszą i kolejne wypłaty poprzez portal internetowy praktycznie niczym się nie różni. Nadto konsument posiada prawo do odstąpienia w terminie 14 dni od dnia wypłaty od każdej pożyczki.

Każda kolejna wypłata może zostać przyznana w innej niż Pierwsza Wyплата wysokości oraz na odmienny okres, stąd zmianie ulegną warunki ich przyznawania. Przy drugiej i kolejnych wypłatach inna będzie wysokość prowizji, która ustalana jest każdorazowo przed wypłatą. Przy Pierwszej Wyplacie Wonga pobiera 10 zł prowizji, na co wskazuje w Formularzu Informacyjnym, natomiast prowizja przy drugiej i kolejnych Wyplatach zgodnie z informacją zawartą w Tabeli kosztów dla Pożyczek Krótkoterminowych i Tabeli Kosztów dla Pożyczek Ratalnych. Wspomniane tabele nie podają w sposób precyzyjny wysokości prowizji przy kolejnych wypłatach (wskazują jedynie dane, od których zależy wysokość prowizji, która wahać się może w granicach od 1% do 40% kwoty wypłaty), zatem konsument dopiero po zawnioskowaniu o kolejną wypłatę i weryfikacji wniosku przez Wonga nabędzie stosowną wiedzę na temat wysokości prowizji.

Z powyższych względów warunki przyznawania drugiej i kolejnych pożyczek nie będą odpowiadały tym przedstawionym w Formularzu Informacyjnym. Co więcej, konsument który wnioskuje o drugą pożyczkę może skorzystać z tzw. Pożyczki Ratalnej spłacanej w 2 - 12 ratach, której warunki jak również sposób ich przedstawienia będzie znacząco odbiegać od warunków z formularza informacyjnego dotyczącego Pierwszej Wyплаты (tzw. Pożyczki Krótkoterminowej udzielanej na okres do 60 dni).

Należy również zauważyć, iż zgodnie z przepisem art. 30 ustawy o kredycie konsumenckim umowa o kredyt konsumencki, powinna określać:

- 1) imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
- 2) rodzaj kredytu;
- 3) czas obowiązywania umowy;
- 4) całkowitą kwotę kredytu;
- 5) terminy i sposób wypłaty kredytu;

¹ Raport UOKiK *Oplaty stosowane przez instytucje parabankowe*, Warszawa, czerwiec 2013, str. 17.

- 6) stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania wraz z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
- 7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia;
- 8) zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informację o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania;
- 9) zestawienie zawierające terminy i zasady płatności odsetek oraz wszelkich innych kosztów kredytu, w przypadku gdy kredytodawca lub pośrednik kredytowy udziela karencji w spłacie kredytu;
- 10) informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o opłatach, w tym opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- 11) roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- 12) skutki braku płatności;
- 13) informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile wystąpią;
- 14) sposób zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, jeżeli umowa je przewiduje;
- 15) termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;
- 16) prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem;
- 17) informację o prawie kredytodawcy do otrzymania prowizji za spłatę kredytu przed terminem i o sposobie jej ustalania, o ile takie prawo zastrzeżono w umowie;
- 18) informację o prawie, o którym mowa w art. 59 ust. 1;
- 19) warunki rozwiązania umowy;
- 20) informację o możliwości korzystania z pozasądowego rozstrzygania sporów oraz zasadach dostępu do tej procedury, jeżeli takie prawo przysługuje konsumentowi;
- 21) wskazanie organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów.

Umowa Ramowa w zakresie dotyczącym Pierwszej Wypłaty wskazuje:

- imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;

- rodzaj kredytu;
- czas obowiązywania umowy;
- całkowitą kwotę kredytu;
- terminy i sposób wypłaty kredytu;
- stopę oprocentowania kredytu;
- rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki;
- roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego;
- skutki braku płatności;
- termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;
- prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem.

Z kolei w zakresie kolejnych Wypłat, Umowa Ramowa wskazuje jedynie konsumentowi, pod jakimi warunkami i na jakich zasadach, może zawrzeć kolejną umowę pożyczki. Wszelkie parametry kolejnej Wypłaty ustalane są w momencie i na czas złożenia przez konsumenta wniosku o jego udzielenie. Przepis Działu III § 5 ust.1 Umowy wskazuje, iż prowizja kolejnej wypłaty naliczana będzie na zasadach określonych w Tabeli Kosztów obowiązującej na dzień wypłaty, natomiast całkowity koszt danej wypłaty zostanie każdorazowo przedstawiony konsumentowi przed złożeniem wniosku o daną wypłatę. Prowizja za wypłatę, jak wskazuje Wonga w Umowie Ramowej, jest zmienna i zależy od czynników określonych w Tabeli Kosztów.

Podsumowując, istotne elementy umowy kredytu konsumenckiego jak chociażby rodzaj kredytu, czas obowiązywania umowy, całkowita kwota kredytu, RRSO dotyczące kolejnych wypłat nie są zawarte w Umowie Ramowej. Umowa Ramowa nie spełnia zatem wymogów określonych przez ustawodawcę dla zawierania umów kredytu konsumenckiego w zakresie przyszłych pożyczek (vide art. 30 ustawy o kredycie konsumenckim), a tym samym należy uznać, że Wonga zawiera z konsumentami oddzielne umowy o kredyt konsumencki przy kolejnych (innych niż pierwsza) Wypłatach.

Ponadto wskazać należy, iż Wonga przed każdą kolejną Wypłatą bada zdolność kredytową konsumenta. Przepis Działu I § 3 ust. 3 Umowy wyraźnie wskazuje, iż konsument, który nie zgodzi się na weryfikację zdolności kredytowej nie będzie mógł złożyć wniosku o kolejną wypłatę. Tymczasem przepis art. 9 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim stanowi, iż kredytodawca przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany do dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta.

Umowa Ramowa przewiduje, iż konsument ma prawo bez podania przyczyny do odstąpienia od umowy w przypadku każdej kolejnej wypłaty. Odstąpienie od wypłaty nie skutkuje odstąpieniem od Umowy Ramowej i nie pozbawia możliwości wnioskowania o kolejne wypłaty w przyszłości (vide Dział VI § 15 ust.2 Umowy). W ocenie Prezesa UOKiK powyższe świadczy o tym, iż każda wypłata ma charakter samoistny, niezależny od bytu Umowy Ramowej. W ocenie Prezesa UOKiK, z uwagi na powyższe argumenty, każda kolejna Wypłata stanowi odrębną umowę kredytu, przed zawarciem której Wonga powinna doręczać konsumentom na trwałym nośniku formularz informacyjny.

W tym miejscu należy wskazać, iż Prezes UOKiK nie podważa możliwości udzielania konsumentom kredytu odnawialnego przez przedsiębiorców. Niemniej jednak, na podstawie dokładnej analizy procesu i modelu udzielania kredytów przyjętego przez

Wonga, w ocenie Prezesa UOKiK, Spółka nie zawiera z konsumentami umów kredytu odnawialnego.

Wonga w głównej mierze próbuje wywieść, iż Umowa jest umową kredytu odnawialnego, z faktu iż zawierana jest ona na czas nieokreślony. W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 12 grudnia 2016 r.² przyjął za słuszną ocenę Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów³ rozpatrującego odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK z dnia 31 października 2013 r. Nr RKT-35/2013⁴, iż to nie okres na jaki zawarto umowę (na czas określony, nieoznaczony), jest istotny dla oceny czy dana umowa jest umową kredytu odnawialnego, lecz możliwość odnowienia się pożyczki, tj. ponownego wypłacania przez konsumenta środków pieniężnych. Przy czym Sąd Apelacyjny zaakcentował, iż w przypadku kredytu odnawialnego ponowna wypłata następuje bez konieczności ponownego przechodzenia procedury związanej z zawarciem umowy, co stanowi kolejną istotną cechę charakterystyczną tej umowy, świadczącą o jej odnawialności.

Mając na względzie powyższe konkluzje, Umowa Ramowa nie może być uznana za umowę kredytu odnawialnego z racji niespełnienia ww. przesłanki odnawialności.

Ponadto, w ocenie organu ochrony konsumentów, za chybiony należy uznać argument Spółki, iż konsument który po udzieleniu mu kolejnej wypłaty znalazł korzystniejszą ofertę mógł bezkosztowo odstąpić od wypłaty. Możliwość odstąpienia od umowy w takim przypadku zagwarantowana została przepisami prawa i nie stanowi to gestu dobrej woli przedsiębiorcy. Podkreślić należy, iż gdyby konsument otrzymał przed kolejną wypłatą formularz informacyjny, byłby w stanie porównać warunki oferowane przez Wongę z warunkami innych przedsiębiorców i podjąć przemyślaną decyzję na temat zaciąganego zobowiązania.

Odnosząc się do wyroku SN z dnia 2 lutego 2017 r. sygn. akt. I CSK 2013/16, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż trudno odnaleźć analogię pomiędzy modelem kredytu odnawialnego przyjętego przez pozwaną przez Prezesa UOKiK bank a modelem udzielania pożyczek przez Wonga. Przedmiotem rozważań ww. sądu była możliwość zawarcia przez bank w relacji z konsumentem nowej umowy w sposób dorozumiany, drogą milczenia konsumenta. Jak wskazał SN: "W umowie odnawialnej chodzi o potwierdzenie woli dalszego pozostawania w stosunku umownym o tej samej treści, co dotychczasowa, znana stronom i przez nie przyjęta. Może to przybrać postać oświadczenia woli przez milczenie konsumenta, co znacznie upraszcza realizację umowy w założeniu mającej charakter ciągły. Nie można jednak tego aprobować wtedy, gdy kontrahent konsumenta (bank-przedsiębiorca) zamieszcza we wzorcu umownym i w umowie postanowienia pozwalające na jednostronną zmianę treści tej umowy. To zmienia charakter stosunku prawnego i objawia zamiar banku zawarcia nowej umowy o nowej treści, nie stanowi zatem umowy kredytu odnawialnego, o jakim była mowa w rozpoznawanej sprawie(...)". W oparciu o powyższy pogląd SN można wywnioskować, iż w przypadku kiedy umowa kredytu odnawialnego w sposób precyzyjny wskazuje warunki przyszłych wypłat, możliwe jest jej przedłużanie i udzielenie pod warunkiem, iż przedsiębiorca nie dokonuje żadnych ich zmian. W sytuacji, w której jednak wypłaty mogą być dokonywane każdorazowo na różnych warunkach (tak jak w przypadku Wonga), wymagane jest zawarcie nowej umowy. W takim przypadku, w ocenie Prezesa UOKiK, obowiązkiem przedsiębiorcy jest przedstawienie konsumentowi stosownego formularza informacyjnego.

W tym miejscu należy się odnieść do kwestii możliwości zastosowania przepisu art. 40 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim, co podnosiła Spółka w toku postępowania. W myśl ww. przepisu, „w przypadku znacznego zwiększenia całkowitej kwoty kredytu

² sygn. akt VI ACa 1213/15.

³ Wyrok SOKiK z dnia 6 maja 2015 r., sygn. akt XVII AmA 5/14.

⁴ Decyzja dostępna jest na stronie internetowej UOKiK: www.uokik.gov.pl w zakładce Prawo/Decyzje Prezesa UOKiK.

kredytodawca jest zobowiązany do przeprowadzenia ponownej oceny zdolności kredytowej konsumenta, zgodnie z art. 9⁵. W ocenie Prezesa UOKiK, z uwagi na fakt, iż na podstawie Umowy ramowej nie jest dokonywana konkretna wypłata oraz to, iż nie uregulowano w niej kwoty kredytu a jedynie limity poszczególnych wypłat, nie jest możliwe zastosowanie ww. przepisu.

Mając na względzie powyższe, należy uznać, iż po każdym wniosku konsumenta zawierana jest nowa umowa pożyczki i powinny zostać spełnione wszelkie wymagania określone ustawą o kredycie konsumenckim. Stąd przedsiębiorca powinien przedstawiać konsumentowi w formularzu informacyjnym na trwałym nośniku przytoczone wyżej informacje wymagane przepisami ustawy o kredycie konsumenckim. Wyświetlenie krótkiego komunikatu przedstawiającego niektóre z warunków pożyczki może nie czynić zadość ww. wymogowi.

Przedsiębiorca podkreślał, iż konsument wnosząc o kolejną/kolejne wypłaty na każdym kroku może skorzystać z pomocy Wonga poprzez chat, kontakt mailowy czy też poprzez infolinię. Organ ochrony konsumentów negatywnie ocenia sytuację kiedy to na konsumenta przerzucany jest ciężar dowiadywania się o istotnych warunkach pożyczki, bowiem zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim to na przedsiębiorcy ciąży obowiązek informacyjny wobec konsumenta.

Dostarczenie konsumentowi formularza informacyjnego przez pożyczkodawcę jest elementem niezbędnym przed zawarciem umowy pożyczki. W niniejszym przypadku obowiązek taki będzie dotyczyć każdej wypłaty, która stanowi odrębną umowę pożyczki.

Wzór formularza został objęty maksymalną harmonizacją w celu zapewnienia we wszystkich państwach członkowskich względnej jednolitości nie tylko co do treści, ale również formy przekazu informacji przed zawarciem umowy. Informacje zawarte w formularzu są wyrażone w sposób przejrzysty i precyzyjny, tak aby konsument miał możliwość dokładnego zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy. Dodatkowo, celem przedkontraktowego przekazania konsumentowi formularza informacyjnego jest możliwość przyswojenia informacji kredytowych w warunkach, które pozbawione są czynników wywołujących potencjalną presję na konsumenta, takich jak obecność pracownika kredytodawcy, czy pośrednika kredytowego⁵.

Jak wynika z powyższego głównym założeniem przedkontraktowego dostarczenia konsumentowi przez pożyczkodawcę danych na formularzu informacyjnym jest umożliwienie mu dokładnego zapoznania się z warunkami pożyczki. Warto też zwrócić uwagę, że w przypadku, gdy pewne informacje nie będą dla konsumenta zrozumiałe, ma on możliwość zwrócenia się do pożyczkodawcy o udzielenie wyjaśnień, jeszcze przed zawarciem umowy pożyczki. Wskazać należy, iż druga i kolejna Wypłata dokonywana przez Wonga opiewać może na różne wysokości całkowitej kwoty pożyczki, co wiąże się ze zmianą także innych parametrów dotyczących warunków kredytu (np. kosztu kredytu, RRSO, itp.). W takiej sytuacji, w ocenie Prezesa UOKiK, konsument powinien zawsze mieć możliwość zapoznania się z konkretnymi warunkami wnioskowanej pożyczki przed podjęciem decyzji o jej zaciągnięciu. Powyższe umożliwiłoby mu również porównanie oferty Wonga z ofertami innych kredytodawców, którzy stosują się do ww. wymogu.

W tym miejscu należy wskazać, iż umożliwienie konsumentowi poznania kosztów wybranej przez niego pożyczki za pomocą tzw. suwaków, nie czyni zadość obowiązkowi przedstawienia formularza informacyjnego na trwałym nośniku. Niewątpliwie może to stanowić ułatwienie dla konsumenta w zakresie dokonania świadomego wyboru pożyczki, niemniej jednak nie jest to forma przekazywania informacji o koszcie kredytu i innych jego

⁵ Z. Ofiarski, *Ustawa o kredycie konsumenckim – Komentarz*, Lex 2014.

elementach przewidziana przez ustawodawcę. Co więcej, suwak nie posiada cech trwałego nośnika. Bowiernie w rozumieniu przepisów ustawy o kredycie konsumenckim pojęcie „trwały nośnik” oznacza materiał lub urządzenie służące do przechowywania i odczytywania informacji przekazywanych konsumentowi w związku z umową o kredyt, przez czas odpowiedni do celów, jakim informacje te służą, oraz pozwalające na odtworzenie tych informacji w niezmienionej postaci. Zgodnie z przyjętą definicją, w zakresie „trwałego nośnika” mieszczą się zarówno nośniki tradycyjne w postaci papierowej, jak i elektroniczne nośniki danych. Ustawowe pojęcie „trwałego nośnika” odpowiada koncepcji przyjętej w art. 3 lit. m dyrektywy 2008/48/WE, zgodnie z którym „trwały nośnik” to urządzenie umożliwiające konsumentowi przechowywanie informacji kierowanych do niego osobiście w sposób, który umożliwia mu do nich dostęp w przyszłości przez okres odpowiedni do celów, jakim te informacje służą, i który pozwala na odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej postaci⁶. Danych, które wyświetlają się konsumentowi w wyniku posłużenia się suwakiem nie można przechować w sposób, który umożliwiłby dostęp do nich w przyszłości oraz pozwalający na ich odtworzenie.

W tym miejscu trzeba także wskazać, iż przedstawienie informacji, które winny znaleźć się w formularzu, po dokonaniu wypłaty należy uznać za spóźnione. Konsument przez zawarciem umowy pożyczki powinien wiedzieć na jakich warunkach do niej przystępuje. Jest to gwarancja, że otrzyma pożyczkę na zasadach, o których wcześniej wiedział, rozumie je, i na które się godzi.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, iż przedsiębiorca nie wypełniał ustawowego obowiązku stosowania i dostarczania konsumentom na trwałym nośniku formularza informacyjnego przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki, stąd należy stwierdzić, iż opisywane działanie przedsiębiorcy było sprzeczne z art. 13 ust. 1 w zw. z art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim.

Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje definicję negatywną pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 wyżej przywołanej ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. Przedmiotem ochrony nie są zatem interesy indywidualnego konsumenta lub grupy indywidualnych konsumentów, ale wszystkich - aktualnych lub potencjalnych klientów - traktowanych jako grupa uczestników rynku zasługująca na szczególną ochronę⁷.

Stanowisko to potwierdzone zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu jednego z wyroków stwierdził, iż: „*nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów*”⁸.

W ocenie Prezesa UOKiK, zakwestionowane w przedmiotowej decyzji zachowania Spółki godzą w zbiorowe interesy konsumentów. Konsument, którzy zostali dotknięci stosowaną przez Wonga praktyką to osoby, które zawarły na odległość za pośrednictwem

⁶ Z. Ofiarski, *Ustawa o kredycie konsumenckim - Komentarz*, Lex 2014.

⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008 r., sygn. akt VI ACa 306/08, a także T. Skoczny, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz*, Warszawa 2009, s. 962.

⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt I CKN 504/01.

portalu internetowego Umowę Ramową, w ramach której mogli wnioskować o udzielenie pożyczki - pierwszej i kolejnych. Jednocześnie podkreślić należy, że w tym kręgu mógł być każdy konsument, który zdecydowałby się zawrzeć Umowę Ramową z Wonga.

Nie ulega wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Dla stwierdzenia godzenia w zbiorowe interesy konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Jak podnosi się w doktrynie, w pojęciu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów mieści się także działanie przedsiębiorcy skierowane wprawdzie do oznaczonych (zindywidualizowanych) konsumentów, o ile przy tym konsumentów tych łączy jakaś wspólna cecha rodzajowa. Wówczas bowiem poszkodowana zostaje pewna grupa konsumentów, nie będąca jedynie - z punktu widzenia przedsiębiorcy stosującego daną praktykę - zbiorowością przypadkowych jednostek, lecz stanowiącą określoną i odrębną kategorię konsumentów, reprezentującą w znacznym stopniu wspólne interesy. Należy zatem przyjąć, że zbiorowy interes konsumentów nie musi odnosić się do nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować, gdyż brak indywidualizacji nie sprzeciwia się możliwości wyodrębnienia kategorii bądź zbioru konsumentów o pewnych cechach. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu. Jak słusznie uznał SN w swoim rozstrzygnięciu *„przedmiotem ochrony nie jest indywidualny interes konsumenta, ani suma interesów indywidualnych konsumentów, lecz interes zbiorowy. Zbiorowy to «odnoszący się do pewnej grupy osób lub zbioru rzeczy, właściwy jakiemuś zbiorowi, złożony z wielu jednostek, składający się na jakiś zbiór; gromadny, kolektywny, wspólny».* Gramatyczna wykładnia pojęcia praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór⁹”. Ponadto Sąd ten wskazał, że *„praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”*. Stanowisko to jest szeroko popierane w najnowszym orzecznictwie¹⁰.

Mając na względzie powyższe, w niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów.

Zaniechanie praktyki opisanej w pkt I sentencji niniejszej decyzji

Zgodnie z art. 27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w przypadku zaniechania stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, Prezes UOKiK wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jednocześnie stwierdzając zaniechanie jej stosowania.

Prezes UOKiK stwierdził zaniechanie stosowania praktyki opisanej w pkt I rozstrzygnięcia niniejszej decyzji w dniu 28 kwietnia 2016 r. - w dniu wprowadzenia do systemu Spółki funkcjonalności, zgodnie z którą przed zawnioskowaniem przez

⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2008 r., sygn. akt III SK 27/07.

¹⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 września 2013 r., sygn. VI ACa 67/13.

konsumenta o kolejną wypłatę otrzymuje on na swój adres e-mail formularz informacyjny na trwałym nośniku (plik word).

Nieprzyjęcie zobowiązania przedsiębiorcy w zakresie praktyki opisanej w punkcie I sentencji decyzji

W tym miejscu organ ochrony konsumentów pragnie odnieść się do wniosku przedsiębiorcy w zakresie zobowiązania się do podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia, o którym mowa w pkt I sentencji decyzji i usunięcia jego skutków.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione, że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków, Prezes UOKiK może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. W przypadku gdy przedsiębiorca zaprzestał naruszania zakazu, o którym mowa w art. 24, i zobowiąże się do usunięcia skutków tego naruszenia, zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż art. 28 ww. ustawy ma zastosowanie w przypadku, kiedy zostały spełnione łącznie następujące przesłanki:

- 1) uprawdopodobnienie w trakcie postępowania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- 2) złożenie wniosku przez przedsiębiorcę do zobowiązania się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków;
- 3) uznanie przez Prezesa UOKiK za celowe nałożenie obowiązku wykonania przedłożonych przez przedsiębiorcę zobowiązań.

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „ (...) *Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań*”. Z powyższego wynika, iż decyzja wydana w trybie art. 28 ust. 1 ww. ustawy jest decyzją o charakterze uznaniowym, w związku z czym Prezes UOKiK nie ma obowiązku wydania decyzji zobowiązującej w każdym przypadku, gdy wniesie o to przedsiębiorca. Przepis ten nie nakłada na organ ochrony konsumentów obowiązku wydania decyzji zobowiązującej, a jedynie stwarza mu prawną możliwość wydania takiej decyzji.

Zgodnie z „Wyjaśnieniami w sprawie wydawania decyzji zobowiązującej w sprawach praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”¹¹ adresowanymi do przedsiębiorców, to na stronie postępowania spoczywa obowiązek odpowiedniego sformułowania propozycji zobowiązania. Musi być ono jednoznaczne i precyzyjne w swej treści, tak aby umożliwić skontrolowanie jego wykonania. Przedmiot zobowiązania powinien pozostawać w bezpośrednim związku z zarzucanymi przez Prezesa UOKiK praktykami. Realizacja zobowiązania nie może powodować kolejnych naruszeń prawa, w tym zwłaszcza ograniczenia konkurencji lub naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał zarzucanych mu praktyk przed zakończeniem postępowania prowadzonego przez Prezesa UOKiK, powinien zobowiązać się do usunięcia ich skutków (vide str. 3 ww. Wyjaśnień).

¹¹ Wyjaśnienia dostępne są na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: www.uokik.gov.pl, w zakładce Prawo /Orzecznictwo Prezesa UOKiK/Wyjaśnienia i wytyczne.

Spółka w piśmie z dnia 8 maja 2017 r. przedłożyła propozycję zobowiązania polegającego m.in. na przygotowaniu oraz udostępnianiu w ramach serwisu internetowego o nazwie Kapitalni.org - prowadzonego przez Spółkę i znajdującego się pod adresem www.kapitalni.org - audiowizualnego materiału edukacyjnego dotyczącego obowiązków informacyjnych spoczywających na kredytodawcy wobec konsumenta przed zawarciem z nim umowy o kredyt konsumencki, w tym tematyki dotyczącej formularza informacyjnego. Ponadto Wonga zaproponowała zaoferowanie swoim klientom, którzy: zawarli ze Spółką Ramową Umowę Pożyczki przed dniem 29 kwietnia 2016 r.; zapoznali się z ww. materiałem edukacyjnym oraz zaliczyli test sprawdzający wiedzę pozyskaną na podstawie ww. materiału edukacyjnego, bonifikaty w postaci jednorazowej obniżki w wysokości 20 zł w spłacie wypłaty. Przedsiębiorca wyraził również wolę przeznaczenia kwoty 75.000,00 zł na promocję Platformy edukacyjnej oraz przeznaczenia kwoty 15.000,00 zł (na promocję audiowizualnego materiału edukacyjnego, a także opublikowania na głównej stronie internetowej Spółki znajdującej się pod adresem: www.wonga.pl odnośnika do treści decyzji zobowiązującej.

W tym miejscu należy wskazać, iż zobowiązane przedstawione przez Wonga pozostaje bez związku z zarzucaną praktyką, tymczasem warunkiem pozwalającym na wydanie decyzji zobowiązującej przez Prezesa UOKiK jest m.in. zobowiązanie się przez przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków. W niniejszym przypadku - zaniechanej praktyki, przedsiębiorca powinien przedstawić zobowiązanie do usunięcia jej skutków. W ocenie Prezesa UOKiK, działania zaproponowane przez Spółkę w postaci udostępnienia audiowizualnego materiału w serwisie internetowym Kapitalni.org nie usuną trwających skutków zarzucanej przedsiębiorcy praktyki. Organ ochrony konsumentów zauważa, iż takie działanie nie będzie bezpośrednio skierowane do konsumentów, których dotknęła omawiana praktyka. Również przeznaczenie określonych kwot pieniędzy na promocję Platformy edukacyjnej oraz audiowizualnego materiału edukacyjnego nie gwarantuje dotarcia do ww. konsumentów.

Tak samo propozycja udzielenia jednorazowej obniżki w wysokości 20 zł w spłacie wypłaty konsumentom, którzy zawarli z Wonga Umowę przed dniem 29 kwietnia 2016 r., zapoznali się materiałem edukacyjnym zawartym na platformie kapitalni.org oraz zaliczyli test sprawdzający wiedzę, w ocenie Prezesa UOKiK nie stanowi usunięcia trwających skutków praktyki. Ponadto organ zauważa, iż konsumenci, którzy dotknięci byli zarzucaną Spółce praktyką, aby odnieść korzyść finansową będą musieli zawrzeć z Wonga umowę mimo, iż mogli być niezadowoleni z usług przedsiębiorcy. Tego rodzaju „bonifikaty” organ ocenia jako niedopuszczalne przywiązanie konsumenta do przedsiębiorcy. W tym stanie faktycznym i prawnym, mając również na względzie powyższe rozważania związane z celami wynikającymi z niniejszego postępowania - z uwagi na interes publiczny i rolę rozstrzygnięć Prezesa UOKiK dla innych uczestników rynku, Prezes UOKiK uznał, że niezasadne jest przyjmowanie zobowiązania przedsiębiorcy w odniesieniu do praktyki opisanej w pkt I sentencji decyzji.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt I sentencji.

Ad II Obowiązek złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji

Zgodnie z art. 26 ust. 2 w związku z art. 27 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

Istotą opisywanej w niniejszej decyzji praktyki jest nieprzedkładanie konsumentom na trwałym nośniku przed zawarciem drugiej i kolejnej umowy o kredyt konsumencki informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

W ocenie Prezesa UOKiK, powyższe okoliczności uzasadniają zastosowanie środka, jakim jest publikacja oświadczenia na stronie internetowej przedsiębiorcy. Przedsiębiorca powinien, zdaniem Prezesa UOKiK, poinformować konsumentów o swojej nieuczciwej praktyce, co spełni funkcję edukacyjną. Powyższy środek może mieć również znaczenie prewencyjne, zniechęcając Spółkę oraz innych przedsiębiorców do podobnego rodzaju praktyk (w obliczu ryzyka złożenia oświadczenia, które może wpłynąć na postrzeganie przedsiębiorcy przez konsumentów).

Wśród konsumentów komunikat tej treści powinien zwiększyć wiedzę o przepisach chroniących ich prawa i krytycyzm względem działań modyfikujących treść stosunku prawnego dokonywanych przez przedsiębiorców. Przedsiębiorcy powinni z kolei dowiedzieć się o negatywnych konsekwencjach naruszania praw konsumentów, co poza wychowawczą spełni również funkcję prewencyjną.

Zakres obowiązków publikacyjnych jest proporcjonalny do możliwości przedsiębiorcy i wagi naruszeń. Obowiązek publikacji decyzji na stronie internetowej przez odpowiednio długi okres, w ocenie Prezesa UOKiK, nie będzie uciążliwy dla strony niniejszego postępowania.

W tym stanie rzeczy, należało orzec jak w punkcie II decyzji.

Ad III Koszty postępowania

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 ww. ustawy jeżeli w wyniku postępowania organ ochrony konsumentów stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania.

W świetle natomiast art. 263 § 1 k.p.a., do kosztów postępowania zalicza się m.in. koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Z kolei zgodnie z art. 264 § 1 k.p.a., jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustala w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku organ ochrony konsumentów w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa UOKiK ze stroną.

W związku z powyższym, postanowiono obciążyć ww. przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości **28 zł** (słownie: dwadzieścia osiem złotych).

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w pkt III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania Przedsiębiorca zobowiązany jest wpłacić w terminie **14 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na rachunek bankowy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa na nr: **51 1010 1010 0078 7822 3100 0000**.

Pouczenie:

Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 i 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.), **od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie** do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **za pośrednictwem** Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury w Bydgoszczy w terminie **miesiąca** od dnia jej doręczenia.

W przypadku kwestionowania **wyłącznie postanowienia o kosztach** zawartego w punkcie III sentencji niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.) oraz stosownie do brzmienia art. 264 § 2 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stronie przysługuje **zażalenie** do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **za pośrednictwem** Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury w Bydgoszczy w terminie **tygodniowym** od dnia jej doręczenia.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy
Piotr Adamczewski